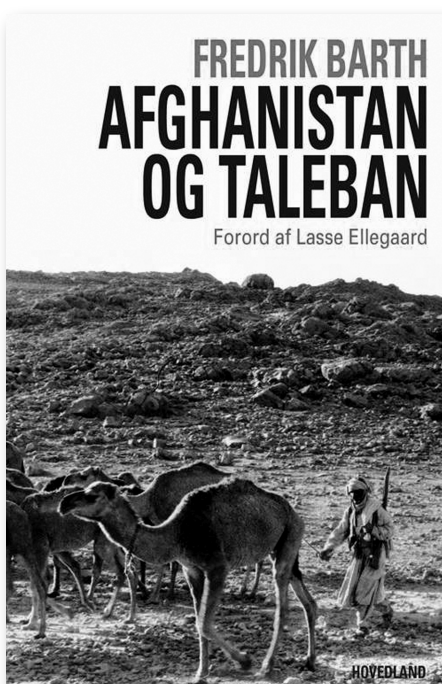

Balladen i Asiens store vejkruds

Anmeldelse af Karen Ellen Spannow

Fredrik Barth:
AFGHANISTAN OG TALEBAN
 Hovedland,
 111 sider, kr. 139,-.

Bogens titel "Afghanistan og Taleban" er i sig selv så associerende, at ens hovede omgående fyldes op med alverdens overvejelser, og når det så er antropologiens grand old man i Skandinavien Fredrik Barth, der har skrevet den, begynder det straks at ligne pligtlæsning. I hvert fald for antropologer med Afghanistanerfaring. Men åbenbart også for andre, for den norske hærledelse har givet alle de til Afghanistan udsendte norske soldater bogen med i bagagen.

Man skal ikke mange sider hen, før man ønsker sig, at den danske hærledelse vil følge trop, og i øvrigt ønsker bogen den størst mulige udbredelse blandt beslutningstagere og vælgere i lande, der er impliceret i den ulykkelige krig. For den byder stilfærdigt og insisterende på indsigtfulde forklaringer og information, som burde kunne medvirke til, at de vestlige landes nuværende strategi med Afghanistankrigen får et tiltrængt eftersyn. Barth peger såmænd bare på det relativt indlysende forhold, at man må "vide ganske meget om folks kultur og værdier, om deres samfund og deres billede af sig selv og verden" (s.19), før man kan udforme en strategi, som på bedste måde tjener både deres og vore interesser. Det er i politik som i trafikken, hvis man skal planlægge veje, må man vide, hvor hurtigt folk kan køre, hvor ofte de gør det, og hvor de vil hen.

Barth skriver kortfattet og præcist, så også de langsomme læsere får en reel chance for at komme godt igennem bogen, om de forskellige stammebefolkninger i Afghanistan og deres historie. Barth lægger hovedvægten på beskrivelsen af den dominerende stamme Pashtunernes kultur og historie. Det har han ganske særlige forudsætninger for, fordi han siden 1954, hvor han udførte et etnografisk feltarbejde blandt pashtunerne og lærte deres sprog, har fulgt denne i Afghanistan mest magtfulde stamme. Et væsentligt forhold i Pashtunernes historie er, at de i løbet af tiden siden anden verdenskrig har levet i tre adskilte men dog forbundne områder: I Afghanistan, i stammeområdet beliggende mellem Afghanistan og Pakistan og endelig i flygtningelejre i Pakistan. Det er især fra de to sidste sted-

er der har været rekruttering til den hellige krig.

Ifølge Barth er der fire hovedmålsætninger med den vestlige invasion af Afghanistan: at bekæmpe international terrorisme, at skabe fred og sikkerhed, at opbygge et demokrati og gennem genopbygning af infrastruktur at skabe økonomisk vækst. Smukke om end til tider modstridende formål. Og der er ingen tvivl om, at kampen mod terrorismen har en slags første ret, som indebærer, at den magt, den såkaldt demokratisk valgte præsident Karzai har, er yderst begrænset.

Barths vigtigste budskab er, at pash-tunerne, eller de andre stammer for den sags skyld, aldrig har haft en egentlig stat og derfor har ordnet deres indbyrdes mellemværender på en helt anden måde end befolkninger med en intervenserende og støttende stat. Den altdominerende værdi for en pashtunsk mand er, at han kan sørge for sig og sine, og i lyset af den så godt som fraværende statsdannelse gør han det ved at indgå skiftende alliancer. Ikke nødvendigvis med dem, der er nærmest, fordi de også samtidig er de værste konkurrenter. Fx er broderens børn potentielt medarvinger til familieformuen og jorden, og derfor kan man ikke altid stole på dem, og ordet for fætter og rival er det samme.

Lad mig tilføje historien om den unge mand, som assisterede det team, jeg arbejdede sammen med i Afghanistan sidst i 1990'erne, mens Taleban var ved magten, som illustration af, at loyalitet, som vi kender det, er fuldstændigt uinteressant for afghanerne. Det væsentlige er at lægge en personlig strategi, der sikrer, at man kan tage vare på sig selv og sine, for der er ikke andre til det!

Vores hjælper skiftede virtuost side, når han fandt det behjælpeligt. Han havde mange turbaner i sin bagage. En ternet når han skulle med i ministerierne, en hvid når der skulle forhandles med mullahen, og en sort når man risikerede at møde Taleban. Uden for Afghanistan i

Peshawar promenerede han med solbriller og kasket. Det centrale var at klare sig bedst muligt, principper og loyalitet, som vi kender dem, var byer på månen. Han kunne altså skiftevis opfattes som vestligt orienteret og som hellig kriger. Det er derfor det ikke giver mening at "jage Taleban", som den vestlige militærpropaganda hævder. Det ville give meget mere mening at søge alliancer.

Barth har ikke noget endegyldigt svar på, hvordan man afvikler det store trafiksammenstød i Afghanistan. Især i forhold til problemet med kvindernes stilling er han ude af stand til at finde en løsning. De pashtunske kvinder vinder status ved at vise udholdenhed i forhold til livets dramaer, og mændenes ære er fuldstændig afhængig af deres adfærd.

Mine egne møder med disse kvinder har lært mig, at de sjældent er små bly violer, men livlige og kraftfulde koner, der overkommer det utrolige. Ved en lejlighed, hvor jeg havde en kvindelig tolk med, kom jeg ind i et afghansk hus, hvor mændene var ude og en flok ophidsede koner diskuterede i gården. En af dem havde fået klø af en af sønnerne, og det var helt klart at gå over grænsen, og de sydede alle sammen af retfærdig harme. Jo, mændene slog, og ofrene viste frimodigt de blå mærker frem, men sønnerne måtte nøjes med at slå deres egne koner, mor var fredet. Er der mænd til stede holder kvinderne mund, men ellers er de meget langt fra mundlamme.

Det vigtigste vi kan lære fra Barths bog er, at Taleban ikke er en én gang for alle sammentømret bevægelse. Det er en gruppe, hvor folk slutter til og fra, alt efter hvad der tjener deres sag bedst lige her og nu. Jeg har kørt rundt i det østlige Afghanistan med en tidligere Talebansoldat som chauffør. Jeg har aldrig hverken før eller siden følt mig så vel beskyttet. Jeg er overbevist om, at manden ville have forsvaret mig med sit liv. For vi havde en alliance, som på det tidspunkt var den bedste han kunne skabe, som gav flest fordele for ham og hans, og så kunne Taleban rende og hoppe. Indtil videre.